

A PRMIA MAGYAR TAGSZERVEZETÉNEK TEVÉKENYSÉGE ÉS 2023. ÉVI KUTATÁSI KONFERENCIÁJA

Dömötör Barbara – Megyeri Krisztina¹

ABSZTRAKT

A pénzügyi kockázatok folyamatos kihívás elé állítják a gazdálkodó szervezeteket, nem megfelelő kezelésük pedig gyakran beláthatatlan következményekkel jár, ahogyan azt számos válság bizonyította. A pénzügyi intézetek kockázatkezelésének szabályozása az elmúlt években egyre inkább meghatározott mutatószámok optimalizálására irányul; pedig a működést veszélyeztető kihívások megértése és időben történő kezelése érdekében szükséges a holisztikus szemlélet, a klasszikus kockázatkezelői attitűd. Jelen cikk a nemzetközi kockázatkezelő társaság, a Professional Risk Managers' International Association (PRMIA) magyar tagszervezetének főbb tevékenységeit mutatja be az elmúlt évek eseményein keresztül. A fókuszban a PRMIA Hungary éves kutatási konferenciája áll, amelynek válogatott cikkeit tartalmazza a *Gazdaság és Pénzügy* jelen kiadása. Az elmúlt években sokat fejlődött, színesedett a szervezet által kínált programok spektruma a szakmai bizottság önkéntes munkájának, a vállalati partnerek, szponzorok támogatásának köszönhetően. Célunk a szakmai közösség összekötése és fejlesztése, amelyhez minden hozzájárulást örömmel veszünk.

JEL-kódok: G29, G32

Kulcsszavak: pénzügyi kockázatelemzés, kockázatkezelési szakmai vizsgarendszer, kockázatkezelési kutatások

¹ *Dömötör Barbara* egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Pénzügy Intézet, levelező szerző. E-mail: barbara.domotor@uni-corvinus.hu;
Megyeri Krisztina egyetemi adjunktus, Budapesti Corvinus Egyetem, Adatelemzés és Informatika Intézet. E-mail: krisztina.megyeri@uni-corvinus.hu.

1. A PRMIA CÉLJA, A MAGYAR TAGSZERVEZET

A Professional Risk Managers' International Association (PRMIA) 2002-ben jött létre azzal a céllal, hogy független, nemzetközi szövetségként támogassa a nemzetközi pénzügyi kockázatkezelési közösséget. A 28 alapító szakember által közzétett célok közé tartozik az etikai irányelvek megfogalmazása, az átláthatóság biztosítása, a tesztelési szabványok kidolgozása és terjesztése, ennek érdekében pedig tanfolyamokat, vizsgarendszert, valamint kiadványokat kínál. A PRMIA egy olyan világ kiépítéséért dolgozik, amelyben a kockázatkezelés a pénzügyi szolgáltatások integrált része, ezért a legjobb gyakorlatok kidolgozását, fejlesztését és széles körű elterjesztését tűzte ki elsődleges feladatául. Az egyesület non-profit alapon működik, több mint 45 tagszervezettel világszerte. A gyakorló és elméleti szakemberek, diákok, egyéb érdeklődők összekapcsolása és integrálása mellett szívesen együttműködik más szakmai szervezetekkel is.

A magyar tagszervezet (Hungary Chapter) 2003-ban jött létre, majd némi útkeresés után, 2009-ben alakult újjá abban a formában, ahogy ma is működik. Az alapításban részt vett *Kondor Imre*, a magyar kockázatkezelési szakma egyik meghatározó, tudományos háttérű alakja, aki a szakmai, gyakorlati munka mellett számos ismeretterjesztő előadást is tartott a témában (Kondor, 2004). A szervezet vezetését ellátó bizottság (steering committee) tagjai a pénzügyi szervezetek, vállalatok, szakmai felügyeleti szervek aktív kockázatkezelői (PRMIA-honlap, <https://www.prmia.org>), akik társadalmi munkában végzik ezt a tevékenységet. A magyar szervezet vezetői 2009 után *Müller Keve*, *Szombati Anikó*, *Tóth Tamás* és *Dömötör Barbara* voltak.

Kezdetben a gyakorló kockázatkezelő közösség összekapcsolása, a növekvő kockázatok és a kapcsolódó szabályozási feladatok megértése, a kockázatkezelési technikák és elvárások implementálási kihívásai álltak az egyesület tevékenységének fókuszában. A tagság ennek megfelelően zömében az MNB és a kereskedelmi bankok kockázatkezelési szakembereiből állt, és a PRMIA által szervezett események is nekik szóltak.

Az éves események nagy részét rövid, néhány előadásból és panelbeszélgetésből álló, egy-egy aktuális téma köré szervezett rendezvények tették ki. A 2010-es évek elején a válság és az azt kezelő szabályozói reakciók hatásai, majd a mesterséges intelligencia kihívásai, újabban pedig a fenntarthatósági kérdések foglalkoztatják a kockázatkezelőket, így ezekben a témákban szerveztünk előadásokat, workshopokat. A pandémia miatti lezárások érintették a szervezet működését is. 2020-tól sikeresen álltunk át az online eseményekre, és ez a gyakorlat részben a nyitás után is megmaradt, lehetővé téve az események nemzetközi elérhetőségét is. Ebben a formában szerveztük meg múlt ősszel a lengyel tagszervezet kezdeményezésére azt a közös workshopot, amely az MNB jelzáloghitel-finanszírozás

megfelelési mutatójának gyakorlati tapasztalatairól szolt, segítve a lengyel kollégák gondolkodását hasonló mérőszám alkalmazásában.

A PRMIA-tagságnak három szintje van, és a szinttől függő előnyökkel jár. A PRMIA-hoz anyagi hozzájárulás nélkül csatlakozók is részt vehetnek az ingyenesen meghirdetett eseményeken, illetve meghatározott, a hozzájáruló tagokénál magasabb díj ellenében a kínált webináriumokon, kurzusokon. A hozzájáruló tagok több online anyaghoz férnek hozzá, valamint csökkentett áron jutnak a fizetős tartalmakhoz, a támogató tagok pedig ennél is kedvezőbb feltételek mellett.

A cikk következő, *2. fejezete* a PRMIA tevékenységeit, a nemzetközi esettanulmány-versenyt, a vizsgarendszert és a publikációkat, kiadványokat mutatja be, majd a *3. fejezet* részletezi a magyar tagszervezet akadémiai jellegű eseményét, az éves kockázatkezelési konferenciát.

2. A PRMIA TEVÉKENYSÉGEI

A kockázatkezelési szakma fejlesztése és a folyamatosan változó kihívások miatt a PRMIA nagy hangsúlyt helyez az egyetemi közösségekkel való együttműködésre. Az egyetemi hallgatók számára rendezett nemzetközi esettanulmány-verseny, valamint az egyetemi PRM-akkreditáció célja, hogy már az oktatás során felkeltse a hallgatók érdeklődését a szakma iránt. A PRMIA kutatási konferencia pedig elsősorban a PhD-hallgatók számára biztosít fórumot, hogy kapcsolódó kutatásaikat bemutassák.

2.1. Esettanulmány-verseny

A magyar tagszervezet 2017 óta vesz részt a PRMIA nemzetközi esettanulmány-verseny, a PRMIA Risk Management Challenge megrendezésében. A tanulmány-versenyen alap- és mesterszakos diákokból álló egyetemista csapatok vehetnek részt. A verseny témája mindig egy aktuális kockázatkezelési kudarc, amelyet a versenyzőknek a megadott kérdések alapján kell feldolgozniuk. A kérdések egyrészt az eset megértését mérik, de nagy szerepet kap a kreativitás is, a hallgatói javaslatok átgondoltságát, megvalósíthatóságát is értékelik a szakmai bírálók. Az idei téma a tavaly bekövetkezett bankcsődök (Silicon Valley Bank és Credit Suisse) elemzése volt.

Évente mintegy 35-50 csapat, összesen 150-200 hallgató vesz részt a versenyen. Az elektronikusan beküldött, előzetes megoldások alapján kerülhetnek be a csapatok a regionális fordulóba, amelyet 6-8 PRMIA-tagszervezet bonyolít, és a legjobb 10-12 csapat jut be a nemzetközi döntőbe. A döntőn két csoportban, egy szakmai

zsűri előtt mutatják be a csapatok a megoldásukat, majd a két csoportgyőztes egy újabb fordulóban mérkőzik meg az első helyért. A magyar fordulóban 3-4 csapat prezentált az elmúlt években. Amikor a szóbeli fordulóra ennél kevesebb csapat került be, másik tagszervezettel összevont regionálisra jutottak a csapatok. Az eddigi években a Babes-Bolyai, a Budapesti Corvinus, a Budapesti Gazdasági, valamint a Széchenyi István Egyetemekről neveztek, sőt a pandémiáéveiben az online prezentációs lehetőség révén Olaszországból is érkezett versenyző csapat.

A verseny célja, hogy a hallgatók gyakorlatközeli helyzetben is kipróbálhassák magukat, és bár mindegyik csapat a regionális győzelemért, majd a minél előkelőbb döntős szereplésért küzd, a részvétel mindenki számára hasznos tapasztalatokkal és értékes kapcsolatépítési lehetőségekkel jár. A magyar regionális győztes 2018-ban a 3. helyen szerepelt a döntőn, 2021-ben döntős különdíjat kapott (best dashboard), az idei évben pedig megnyerve a csoportját, végül a második helyen végzett a hongkongi csapat mögött. Nagyon büszkék vagyunk a magyar regionális szereplő hallgatókra, a helyi és a nemzetközi zsűritől kapott pozitív visszajelzések a magyar kockázatkezelési szakma magas színvonalát igazolják.

2.2. Nemzetközi vizsgarendszer

A professzionális kockázatkezelő (Professional Risk Manager, PRM) minősítés egy globális szinten elismert, felsőfokú kockázatkezelési bizonyítvány. A megszerzéséhez előírt vizsgák a kockázatkezeléshez szükséges készségek és képességek meglétét mérik, akadémiai és ipari szakemberek által összeállított és ellenőrzött tudásanyag alapjának.

PRM-bizonyítványt a PRMIA támogató tagjai szerezhethetnek a szükséges a szakmai tapasztalat igazolása után. Előfeltétel a mesterszintű diploma vagy CFA-bizonyítvány, ami kiváltható 2 éves szakmai tapasztalattal (alapszintű diploma esetén), illetve 4 éves szakmai tapasztalatot kell igazolni szakirányú végzettség hiányában. Az előkövetelmény teljesítése után kezdhető meg a program, ahol 2 éven belül kell letenni a két PRM-vizsgát. A PRM 1. vizsga általános, pénzügyi piacokkal kapcsolatos, pénzügyi elméleti és alapozó matematikai tudást mér, a PRM 2. vizsga pedig a kockázatkezelési keretrendszerhez, eszköz-forrás menedzsmenthez, a működési, hitel- és piaci kockázathoz kapcsolódó speciális ismereteket fed le, ahogy az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

A PRM-vizsgarendszer követelményei

I	Pénzügyi elmélet	PRM 1
II	Pénzügyi termékek	
III	Pénzügyi piacok	
IV	Kockázatkezelés matematikai alapjai	
V	Kockázatkezelési keretrendszer és működési kockázat	PRM 2
VI	Hitel- és partnerkockázat	
VII	Piaci kockázat, eszköz-forrás menedzsment, alapok transzferarázása	
VIII	Esettanulmány-gyakorlat	
IX	PRMIA-szabványok és irányítás	

Megjegyzés: A Professional Risk Manager-vizsgák által lefedett területek. A PRM 2. a PRM 1. tananyagához tartozó témákat is tartalmazza, gyakorlatorientált módon.

A PRM 1. vizsga alóli felmentésre jogosít a CFA Institute Chartered Financial Analyst (CFA) vizsgája, valamint az Association of Certified International Investment Analysts CIIA vizsgája is. Továbbá az akkreditált egyetemi programokban szerzett diploma esetén is csak a PRM 2. vizsgát kell letenniük a jelentkezőknek. Magyarországon több egyetemi program esetében folynak az előkészületek az akkreditáció megszerzésére.

A PRM-minősítés megtartásához a támogató tagság fenntartása, valamint évente 20 CLR (Continued Risk Learning) kredit teljesítése szükséges. Krediteket a különböző eseményeken, webinariumokon való részvétellel, publikációval, előadások tartásával lehet szerezni.

A professzionális kockázatkezelési készségeket igazoló PRM-címen kívül többféle egy-egy területre vagy kiegészítő szakmai ismeretekre fókuszáló bizonyítvány is elérhető, ezeknek külön követelmény- és vizsgarendszerük van. A kiegészítő PRM-bizonyítvány (Associate PRM Certificate) a kockázatkezelési szakmához kívülről kötődő, de abban nagyobb jártassággal rendelkező auditoroknak, könyvelőknek, jogi vagy informatikai szakembereknek szól. Emellett mind a teljes PRM, mind a kiegészítő PRM egyes részterületeihez kapcsolódóan szerezhetőek bizonyítványok például a működési kockázatok vagy a kríziskockázat kezeléséhez.

2.3. PRMIA-publikációk

A PRMIA támogatásával és ajánlásával több átfogó szakkönyv jelent meg, amely kiadványok a PRMIA-vizsgára való felkészülési folyamatot vagy az ismeretekben való elmélyülést segítik. Emellett negyedéves rendszerességgel jelenik meg az *Intelligent Risk* című ingyenes kiadvány, amely a kockázatkezeléssel foglalkozó szakemberek cikkeit tartalmazza különböző témákban, valamint a PRMIA hálózatát mutatja be. A PRMIA munkáját támogató PRMIA Institute által kiadott, magas szakmai színvonalú cikkek a támogató tagok számára ingyenesen elérhetők.

A kockázatkezelési kutatások prezentálására és megvitatására szolgáló konferenciák, valamint a PRMIA által biztosított publikációs lehetőségek hozzájárulnak a tudományos publikációk megjelenéséhez. Az elmúlt évek PRMIA kutatási konferenciáin bemutatott több tanulmány jelent meg azóta nemzetközi és hazai tudományos folyóiratokban.

3. A PRMIA KOCKÁZATKEZELÉSI KUTATÁSI KONFERENCIA

A PRMIA Hungary 2016 óta rendezi meg minden évben az éves kutatási konferenciáját, ahol elsősorban az akadémiai kutatásokat mutatják be a hazai és nemzetközi szakemberek. A konferencia célja egyrészt, hogy teret adjon az alapkutatás jellegű kutatási kérdések bemutatásának, illetve a tudományos közösség bekapcsolása a gyakorló kockázatkezelésbe. A 2. táblázat mutatja be az elmúlt 8 évben rendezett konferenciák főbb témáit és helyszíneit. 2018-ig magyar nyelven, 2019-től pedig angol nyelven zajlott a konferencia, alkalmanként 3-4 szekcióban 10-15 előadással.

2. táblázat

A PRMIA kockázatkezelési konferencia helyszínei és kiemelt témái (2016–2023)

Év	Helyszín	Fő témák
2016	Széchenyi István Egyetem	Útvonalfüggő kockázatvállalás; Kockázatkezelési publikációk
2017	Budapesti Corvinus Egyetem	Kockázati mértékek; Optimalizáció, deregularizáció
2018	Eötvös Lóránd Tudományegyetem	Működési kockázatok; Optimális letéti követelmény; Hitelezési hálózatok
2019	Közép-európai Egyetem	Cyber risk; ESG factors; Wrong-way risk
2020	online	Effects of COVID19; Peer-to-peer lending; Overdue debt
2021	online	Green central banking; ESG and resilience; Alternative information in credit risk
2022	Budapesti Corvinus Egyetem	ESG; Public procurements; Cryptocurrency markets
2023	Budapesti Corvinus Egyetem	ESG disagreements, Biodiversity risk; Compliance risk assessment

Megjegyzés: Az elmúlt 8 év PRMIA által szervezett kutatási konferenciáinak helyszínei és kiemelt témái.

3.1. PRMIA Research Conference 2023

A 8. kutatási konferencia 2023. október 19-én zajlott, 3 szekcióban összesen 13 előadást hallgathattak meg a résztvevők. Az első szekciót, amely a pénzügyekben megjelenő viselkedési hatásokkal foglalkozott, *Jáki Erika*, a Budapesti Gazdasági Egyetem docense elnökölte.

Az első előadásban *Juhász Péter Tátrai Tündével* közös kutatását prezentálta, amelyben a magyar közbeszerzési piac etikai jellemzőit és integritását vizsgálták 2009., 2011., 2013., 2019. és 2021. években felvett kérdőíves adatok alapján. A kérdőívet az egyes években 91-100 válaszadó töltötte ki, ajánlattevők, ajánlatkérők és jogalkotó, tanácsadó kategóriába sorolható piaci szereplők. Az eredmények alapján a vizsgált időszakban a piaci szereplők a korrupció csökkentését jelölték meg mint nagyon fontos tényezőt, amely a közbeszerzés hatékonyságát javíthatná. Az ajánlattevők az évek zömében szignifikánsan komolyabbnak érezték a problémát, mint a többi szereplő. A válaszadók egyetértettek abban, hogy a különféle tisztességtelen versenyelemek kiküszöbölésében a jogi szabályozás legfeljebb közepesen teljesít, s ez a szint 2009 óta legfeljebb csak stagnál. A különféle etikai és korrup-

ciós változókból képzett, összesített változókra futtatott panelregressziók alapján arra a következtetésre jutnak a szerzők, hogy a piaci szereplők észlelt általános etikai szintje a 2009–2021 időszakban stagnált, csupán az ajánlatkérő szegmensben észleltek javulást 2021-ben. Az észlelt általános korrupciós kockázat viszont fordított U alakú görbét mutatott: az érték 2018-ig emelkedett, majd 2021-ben a 2011-es szint alá esett, de még mindig meghaladta a 2009-es értéket.

Fazakas Gergely az egyetemi oktatásban is egyre nagyobb szerephez jutó „játékosításra” (gamifikáció) mutatott be egy példát, amelyben a pénzügyi piaci befektetési döntések pszichológiáját tapasztalhatják meg a hallgatók egy tőzsdejáték keretében. Az ilyen játékos formában elsajátított ismeretek a tapasztalatok alapján sokkal hatékonyabban rögzülnek, a megtapasztalás, az élmény segíti az gazdasági döntések elméletének összekapcsolását a gyakorlattal. Emellett az egyes játékok eredményeinek elemzése a kevésbé informált szereplők döntéseinek vizsgálatára is alkalmas. A szerző 44 csapat, összesen 136, részben közgazdász, részben más alapképzettséggel rendelkező hallgató befektetési döntéseit elemzi. Számos viselkedési hatás, mint a csordaszellem (a többség döntésének követése), illetve a túlzott magabiztosság, a saját képességek indokolatlan felülbecslése erősebben jelen volt a posztgraduális hallgatók döntéseiben, ők hosszabb távon is ragaszkodtak a rossz döntéseikhez, és kockázatvállalóbbnak bizonyultak.

A harmadik előadás szintén egyetemi hallgatói mintán vizsgálta, hogy a pénzügyi tudatosság egyes aspektusai (tudás, viselkedés, attitűd) különböznek-e nemek szerint, illetve a speciális, módszertani többlettudást nyújtó egyetemi programok javítják-e a pénzügyi tudatosságot. Az eredmények alapján a jelentős nemek közti különbségek eltűnnek vagy csökkennek további magyarázó változók bevonásával, a különbségeket döntően a szerzők által definiált, aspirációs változó okozza. A pénzügyi alapszakos tanulmányokat folytató hallgatók körében a tehetséggon-dozó program nagyobb pénzügyi tudással jár, azonban nincs szignifikáns kapcsolata a viselkedéssel és az attitűddel. Mindezekből a szerzők (*Berlinger Edina*, *Dömötör Barbara*, *Megyeri Krisztina*, *Walter György*) azt az ajánlást fogalmazzák meg, hogy érdemes lehet a női aspirációt növelni.

A panel utolsó előadásában *Dudás Fanni* mutatta be *Naffa Helenával* közös kutatását, amely a vállalati fenntarthatóságot mérő ESG (Environmental, Social, Governance) minősítések szóródását és a vállalati teljesítmény kapcsolatát vizsgálta. A 2018 és 2022 közötti MSCI-adatok panelregressziós elemzése alapján a szerzők azt állapították meg, hogy a vállalatok pénzügyi teljesítménye pozitív kapcsolatban áll az ESG-pontszámoknak a minősítő cégek közötti szóródásával, vagyis minél kevésbé értenek egyet az elemzők, annál jobb a vállalat teljesítménye. Külön vizsgálva az ESG környezeti, társadalmi és vállalatiirányítási elemeit, negatív kapcsolatot találtak a fejlett piaci vállalatok esetében a környezeti minősíté-

seknél, valamint a feltörekvő piacokon a társadalmi minősítés esetén járt együtt a szakértői vélemények diverzitása a rosszabb teljesítménnyel.

A második szekció a pénzügyi piacokkal kapcsolatos kutatásokat foglalta össze, különös tekintettel a fenntarthatóság megjelenésére a pénzügyekben. A szekció elnöke Naffa Helena, a BCE egyetemi docense volt. *Li Jinlong* a kínai A kategóriás tőzsdei vállalatok adatai alapján megmutatta, hogy a jó ESG-pontszám javítja a bankok kockázati kitettségét és a rendszerkockázati hozzájárulását is. Emiatt a fenntarthatósági javulásnak komoly kockázatcsökkentő hatása van, tehát érdemes lenne megfontolni a szabályozói beavatkozást a területen.

A panel következő két előadása a biodiverzitásra fókuszált. *Li Xinglin* egy bevezető előadást tartott, a téma komplexitását és jelentőségét hangsúlyozta, kiemelve, hogy az akadémia indokolatlanul keveset foglalkozott ezzel a kérdéssel az elmúlt években. Az emberi tevékenység okozta globális felmelegedés negatív hatásai mellett egyre inkább előtérbe kerül a biológiai sokszínűség csökkenésének problémája, amelynek gazdasági költségei beláthatatlanok. Az előadó Naffa Helenával közös kutatása egy szakirodalmi áttekintés a következő megállapításokkal: a fellelhető szakirodalomban jellemzően csak kevés empirikus elemzés található, tekintve, hogy nincs egységesen elfogadott metrika a mérésre. Mivel a téma aktuális és sürgős beavatkozást igényel, a legtöbb publikáció politikai lapokban, illetve turisztikai kiadványokban jelent meg. A tanulmányok általában csak nagyon specifikus témákkal foglalkoznak, így szélesebb körű ajánlások nem vezethetők le belőlük. A biodiverzitás mérése, a megőrzésére, illetve a veszteségek megállítására elindult kezdeményezések hatékonyságának vizsgálata a szerzők szerint az egyik legfontosabb jövőbeli kutatási irányzat.

Szintén a biológiai sokféleség volt a témája *Czupy Gergely* előadásának. Azt a téma-vezetőjével, Naffa Helenával közös kutatását mutatta be, amelyben fenntarthatóan definiált befektetési stratégiák költségeit vizsgálta. A biodiverzitásvesztésg-pontszámok korlátozása mellett kialakított befektetési portfóliók kockázattal korrigált hozamai szükségszerűen alulmúlják az ilyen jellegű korlátoktól mentes befektetési stratégiák teljesítményét, azonban az MSCI All Country Indexben szereplő cégek 2013 és 2022 közötti adatain végzett vizsgálat alapján ez a költség viszonylag kicsi. Mindezek alapján érdemes és szükséges is olyan szabályozói lépéseket tenni, amelyek a fenntarthatósági szempontokat erősítik, akár negatív előírásokkal is.

A szekció utolsó előadásában *Misik Sándor* kutatási eredményeit hallgathatták meg a résztvevők. A különböző eszközök közötti korrelációk előrejelzése elengedhetetlen a befektetési, fedezési döntések meghozatalakor. A szerző a kelet-közép európai devizák (HUF, CSEK, PLN) és a két fő deviza (EUR, USD) közötti korrelációkat vizsgálta, összehasonlítva az implicit, opciós árakban megjelenő korrelációkat előrejelző képességét a historikus adatok alapján számolt korrelációval. A 2006 és

2023 közötti napi devizaadatok alapján devizahármasoktól és időszakoktól függően különbözőképpen teljesítettek az egyes modellek, azonban az esetek többségében az exponenciális súlyozású historikus átlagokból számolt korrelációk bizonyultak a leginkább pontosnak.

A konferencia harmadik szekciójának elnöke *Bihary Zsolt*, a Budapesti Corvinus Egyetem docense volt, témája pedig a pénzügyi infrastruktúra és modellezés. *Benedek Petra* a pénzügyi intézmények szabályozói megfelelőségének (compliance) kockázatát mutatta be elméleti megközelítésben. *Bognár Ferenc*cel közös kutatása többféle kockázatértékelési keretrendszert vizsgál, kiterjesztve az értékelést a kulturális és szervezeti dimenziókra is. A megfelelési kultúra, a kockázati étvágy és a megbízható kockázatkezelési elvek fontossága mellett a szerzők a vezetés és a kommunikáció kritikus szerepét, a fenntarthatósági elvárások és a társadalmi felelősségvállalás jelentőségét hangsúlyozzák. A kutatás javaslatot tesz arra, hogyan integrálják a jövőbeni tanulmányok a megfelelési kockázatértékelési keretrendszerekbe az olyan újonnan megjelenő technológiákat, mint a mesterséges intelligencia és a gépi tanulás.

A következő előadás témája, a személyközi (peer-to-peer, P2P) hitelezés, egy olyan platformalapú pénzügyi közvetítési forma, ahol a hitelezők és a hitelfelvevők közvetlenül találhatnak egymásra. Az alternatív finanszírozási megoldások a válság után terjedtek el, és a szakirodalom nagyrészt a gazdasági fellendülés időszakában vizsgálta ezek jellemzőit. *Ölvedi Tímea* 61 ország adatai alapján arra kereste a választ, hogy a pandémia időszakában, vagyis egy gazdasági válsághelyzetben hogyan alakul a személyközi hitelezés a különböző típusú országcsoportokban. A gépi tanulási módszertant alkalmazva a szerző három csoportot azonosított a covid előtti gazdasági profiljuk alapján, és ezeknek a csoportoknak vizsgálta a válságra adott reakcióját. A személyközi hitelezés növekedési üteme a gazdaságilag instabilabb országokban volt nagyobb, a gyenge bankrendszerrel rendelkező régiókban növekedett meg nagyobb mértékben a kereslet. Az eredmény azt támasztja alá, hogy a személyközi hitelezés a hagyományos pénzügyi közvetítés helyettesítője a gyenge közvetítői infrastruktúrával rendelkező piacokon.

Králik Balázs előadásában az utóbbi évek egyik jelentős új pénzügyi befektetési termékének, a kriptodevizáknak a piacát elemezte. Az Ethereum opciós árjegyzései alapján *Váradai Katával* és *Felföldi-Szűcs Nórával* közös munkájukban magas frekvenciájú (másodperces) adatokon a piac hatékonyságát vizsgálták. A Binance tőzsdei opciós árjegyzések alapján nem teljesült a put-call paritás, jelentős arbitrázslehetőséget hagyva még akkor is, ha figyelembe vesszük a vételi-eladási marzsot, illetve egyéb kereskedési költséget. Mivel azonban a kisbefektetők számára tiltott az alappozíció nélküli eladás (naked short pozíció), ez az arbitrázslehetőség csak a speciális, árjegyzői engedéllyel rendelkező piaci szereplők számára

érhető el. A szerzők az arbitrázsprofit mérésére bevezetnek egy mérőszámot is, amely a piaci hatékonyságtalanság egyfajta mutatójaként értelmezhető.

Kürthy Gábor Vidovics-Dancs Ágnessel közös kutatását prezentálta, amely a digitális jegybankpénz (Central Bank Digital Currency, CBDC) bevezetésének következményeit modellezi. A jegybankkal szembeni követelést megtestesítő, kizárólag elektronikus formában tárolható és felhasználható pénz a fizetési portfólió bővítéseként kezelik, a fizetési portfóliók pedig a gazdasági szereplők optimális döntéseit tükrözik. A bemutatott keretrendszer statikus és dinamikus elemzésre is alkalmas, általa a CBDC bevezetésének hatásai, mint a készpénzirtás csökkenése vagy a dezintermediációs folyamatok is vizsgálhatók. A megközelítés előnyei közé tartozik, hogy nem igényli az egyéni preferenciák feltárását, és lehetővé teszi a különböző hatások egyidejű értékelését. A modellt szimulációkkal és valós adatokon alapuló becslésekkel is szemléltetik a szerzők.

A szekció és a konferencia utolsó előadásában Bihary Zsolt Berlinger Edinával és Dömötör Barbarával közös, az anticiklikus letétmeghatározás hatását modellező kutatását mutatta be. A kockázaterzékeny letéti követelmények szükségszerűen növelik a ciklikus kilengéseket, mivel egy válságban a növekvő volatilitást követő, megnövekedett letéti előírások a piaci szereplőket további eszközfeladásokra kényszerítik, ami tovább nyomja lefelé az árakat. Ennek megelőzésére a szabályozásba bekerült, hogy a letéti meghatározás során nyugodt piaci körülmények között többletletétet kell az elszámoló intézményeknek alkalmazniuk, amelyet stresszidőszakban elengedhetnek. Ezzel kétségkívül csökken a nyomás a piaci szereplőkön, azonban egyáltalán nem világos, hogy az anticiklikus letétmeghatározás hogyan érinti a központi elszámolóházak veszteségeit. A szerzők egy többperiódusos elméleti modellben vezetik le az optimális letéti követelmény nagyságát, illetve valószerű szimulációkban megmutatják, hogy melyek azok a piaci körülmények, ahol az elszámolóház várható veszteségét anticiklikus letéti követelmény minimalizálja.

A konferencia változatos témái élénk vitát generáltak. A hallgatóság nagyrészt az egyetemi közösségből (oktatók, kutatók, hallgatók) került ki, de a szakmai érdeklődők számára is nyújtottak hasznos ismereteket.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A PRMIA Hungary célja, hogy összekösse a kockázatkezeléssel foglalkozó szakembereket, valamint platformot biztosítson a szakma és az akadémia számára egyrészt a legújabb kihívások kezelésével kapcsolatos tapasztalatok és ismeretek kicserélésére, másrészt a tudományos vitára. A szervezet nonprofit alapon működik, a tagság által befizetett tagdíjak és a szponzori támogatások teszik lehetővé az események, konferenciák, hallgatói esettanulmány-versenyek finanszírozását. A szakmai tagság bővítése mellett célunk egy stabil egyetemi hallgatói bázis kiépítése, a magyarországi egyetemek integrálása, akkreditálása a PRM-programba.

HIVATKOZÁSOK

Dömötör Barbara – Keresztúri Judit Lilla [szerk.] (2023): PRMIA Hungary Chapter Research Conference, Conference Proceedings.

Kondor Imre (2004): Bank és kockázat. Mindentudás Egyeteme, <https://real-eod.mtak.hu/1093/1/17%20Kondor%20283-306.pdf>.

PRMIA: Professional Risk Manager Designation. The Industry Standard for Professional Risk Practitioners (Handbook).

Honlap:

https://prmia.org/Public/Public/Network/Chapter_Websites/Hungary.aspx